رسانه

دوشنبه :: ۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۰ :: شماره ۵۹۲۹

جام جم ۵

۶ گفت‌وگو با اصغر همت، بازیگر نقش «مروان بن حکم» در سریال امام علی (ع)

مادرم گفت مروان نشو!

حضور وزیر آموزش و پرورش و مدیر شبکه آموزش در ویژه‌برنامه تلویزیونی ایران

سیمای مدرسه

عکس: محمدعلی اسماعیل‌راد

۷

چگونه در یک مصاحبه تاریخ شفاهی، نلیلازیم!

مصاحبه جنجالی وزیر خارجه، فارغ از حواشی سیاسی، ضعف‌های جدی تکنیکی در حوزه فنون مصاحبه داشت

محمدحسین فروغی

خبرنگار

حواشی پررنگ تر از متن انتشار صوت مصاحبه اخیر دکتر لیلاز با آقای دکتر ظریف مانع از آن شد تا این گفت‌وگو از منظر سبک و شیوه مورد بررسی و دقت قرار بگیرد. بر اساس شنیده‌ها آنچه می‌دانیم این است که گفت‌وگوی مذکور بخشی از یک پروژه تاریخ شفاهی با عنوان «کارنامه / آن‌سوی دولت» بوده که با هدف ثبت تجربیات مدیران ارشد دولت یازدهم و دوازدهم، با دستور رئیس جمهور محترم، زیر نظر مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری، با مدیریت دکتر حسام‌الدین آشنا و مبلغ حدود سه میلیارد تومان در نزدیکی استودیوی برنامه «سلام صبح بخیر» در باغ کتاب تهران تهیه و تولید شده است. آنچه تا حدودی از آن مطلع هستیم این است که در جریان این پروژه با حدود ۳۳ نفر از مدیران ارشد دولت [۲۸ نفر از وزیران و معاونان رئیس جمهور] گفت‌وگو شده است. اما آنچه نمی‌دانیم این است که بر اساس چه معیار و میزانی آقای لیلاز به عنوان مصاحبه‌کننده این پروژه تعیین شده است.

شاید دست تقدیر بوده تا ما با چشیدن دستپخت ایشان چند نکته کلیدی در روش انجام مصاحبه را مرور کنیم. ملاک ما برای نقد و ارزیابی این گفت‌وگو فایل صوتی منتشرشده (دوساعته و فشرده‌شده) است. شاید بعدا با نشت ویدئوی این گفت‌وگو(ها) نکته‌های جدیدتری آموختیم.

در گفت‌وگو فعال باشیم اما حراف نباشیم!

شاید مهم‌ترین موضوعی که باعث رنجش شنوندگان این مصاحبه می‌شود دخالت‌های آزاردهنده و بی‌شمار دکتر لیلاز در جریان گفت‌وگو است. دخالت‌هایی که بارها باعث ناتمام ماندن یک روایت یا نتیجه‌گیری و جمع‌بندی از سوی مصاحبه‌شونده می‌شود. البته این دخالت‌های بیجا، بارها با واکنش اعتراض‌آمیز دکتر ظریف مواجه می‌شود. «اصلا خراب کردی؛ چی داشتم می‌گفتم؟» (۱:۳۵:۰۰) «آقا این‌قدر صحبت می‌کنی من نمی‌تونم ... حواسم پرت میشه» (۰۱:۴۴:۳۵) شاید به همین دلیل است که گفته‌اند مصاحبه‌کننده باید بیش از هر چیز از «هنر گوش دادن» برخوردار باشد. البته برای اصلاح یک تصور غلط، خوب است این سخن فران لوویتس هم یادآوری شود که متضاد کلمه حرف‌زدن، منتظر ماندن است نه گوش دادن.

اطلاعات‌مان را به رخ مصاحبه‌شونده نکشیم

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های یک مصاحبه موفق، آمادگی قبلی و آشنایی کامل مصاحبه‌کننده با تاریخچه و مسائل پیرامونی موضوع مورد گفت‌وگو است. به نظر می‌رسد دکتر لیلاز تا حد قابل‌قبولی از این ویژگی برخوردار است اما استفاده از این اطلاعات باید با موقعیت‌شناسی و هوشمندی همراه باشد تا در مصاحبه‌شونده احساس احترام و همراهی را برانگیزد و در نتیجه بهانه‌ای برای ترغیب به گفت‌وگو باشد. در صورتی که در مقابل، به رخ کشیدن این داده‌ها و اطلاعات از سوی مصاحبه‌کننده، حس تظاهر و خودنمایی در مخاطب و هماوردطلبی در مصاحبه‌شونده را به دنبال دارد. برای نمونه هنگامی که دکتر ظریف برای تبیین سخن خود به ضرب‌المثل از قضا سرکنگبین صفرا فزود اشاره می‌کند دکتر لیلاز بحث را قطع کرده و به خواندن ابیات دیگر مثنوی مشغول می‌شود. (۰۱:۰۹:۳۵) این عرض‌اندام‌های مکرر، علاوه‌بر ایجاد بی‌نظمی در گفت‌وگو، ممکن است باعث بروز خطاهایی شود که باعث تزلزل موقعیت مصاحبه‌کننده در چشم طرف مقابل و مخاطبان شود. برای نمونه در این گفت‌وگو می‌توان به خواندن شعر عدم رفاقت ایران و عربستان از دوره صفویه (۰۱:۳۴:۰۰) و خرید موشک در سال ۱۳۶۳ اشاره کرد.

تنوع در گفت‌وگو خوب است اما پراکنده گویی نه

مصاحبه کننده بیش و پیش از هرکس باید بداند از مصاحبه چه هدفی را دنبال می‌کند. البته این هدف باید منطبق بر اهداف مدنظر کارفرما و سفارش دهنده نیز باشد. اگر هدف این پروژه آن‌طور که دکتر آشنا در توییت اخیر خود به آن اشاره کرده ثبت تلاش‌ها، دستاوردها و تجارب وزرا و معاونان رئیس جمهوری بوده است با جرأت می‌توان گفت این گفت‌وگو هرگز به آن هدف حتی نزدیک هم نشده تا جایی که شاید عنوان «گعده صمیمی» برای آن زیبنده‌تر از عنوان تاریخ شفاهی برای این مجموعه باشد. شاید همین به هم ریختگی‌ها و بی‌نظمی‌ها باعث تقویت گمان کسانی شده که این گفت‌وگو را نوعی نمایش انتخاباتی عنوان کرده‌اند، چراکه در میان گفت‌وگو پیرامون چگونگی انتخاب دکتر ظریف به عنوان وزیر خارجه ناگهان عکسی از حضور او در تظاهرات روز قدس در کالیفرنیا و سمت وزیر شعار بودن او مورد بحث قرار می‌گیرد. البته حجم این پراکنده‌گویی‌ها به اندازه‌ای است که دکتر ظریف نیز گاهی نسبت به آن هشدار می‌دهد «من الان تمام توجهم اینجا این است که مصاحبه کنم و تجربه دولت را خدمت شما بگویم» (۳۳:۵۵)

صمیمی باشیم اما تملق نگوییم

«تصور نمی‌کنم، باور نمی‌کنم کسی به اندازه جنابعالی از آن سوی دولت با خبر باشد» (۰۰:۳۵) «آیا خبر دارید که محبوب ترین عضو کابینه هستید و اصلا از آقای روحانی محبوب‌تر هستید؟ من نظر سنجی‌ها را نمی‌بینم از کف خیابان خبر می‌دهم» (۰۱:۰۷) «شما با آقای بایدن شخصا رفیق هستید» (۰۳:۰۶) «من می‌دانم که مردم ما انتخاب‌شان جنابعالی است.» (۲۶:۵۲) طرح نمونه‌های فراوانی از این عبارات و عبارات مشابه از سوی دکتر لیلاز نوعی تملق‌گویی و چاپلوسی را در ذهن مخاطب ایجاد می‌کند. اغراق گویی‌هایی که به روشنی باعث از بین رفتن تمرکز و ابتکار عمل در بحث می‌شود. از قدیم گفته اند تعارف کم کن و بر مبلغ افزا!

ظریف باشیم اما شوخی بیجا نکنیم

ویکتور برج می‌گوید کوتاه ترین فاصله میان دو نفر خنده است. برخورداری از این توانایی برای مصاحبه کننده از نان شب واجب تر است. برای این‌که مصاحبه‌گر می‌تواند با شوخی و نکته سنجی‌های بجا علاوه بر ایجاد تنوع در بحث، در مصاحبه شونده نیز ایجاد حس راحتی و صمیمیت را کند. در این گفت‌وگوها علاوه بر شوخی‌های زننده درباره زنان و تکه اندازی‌های بیجا و بی‌مزه دکتر لیلاز شاهد نوعی تعابیر توهین آمیز نسبت به طرف مقابل نیز هستیم. برای نمونه هنگام گفت‌وگو درباره فعالیت دکتر ظریف در دانشگاه آزاد به عنوان مشاور (۰۷:۴۳) آقای لیلاز ایشان را در پذیرش این مسوولیت این‌گونه توصیف می‌کند: «مثل این‌که تریلی هزار قوه اسب را ببندیم برای این‌که باهاش ۵۰ کیلو بار جابه‌جا کنیم!» (۰۷:۵۰)

اعتمادی که به ما شده است را از بین نبریم

این آخرین توصیه در حقیقت مهم‌ترین توصیه برای حفظ و استمرار گفت و شنود است. این‌که اخلاق را به روزنامه نگاری و هیاهو نبازیم. هر چند حفظ و حراست از محتوای یک گفت‌وگو به خصوص آنجا که چند بار توسط مصاحبه شونده نسبت به ضرورت عدم انتشار آن تاکید می‌شود یک اصل حرفه‌ای و شغلی است اما این مساله هنگامی که به منافع ملی و وطنی گره می‌خورد، معیار و میزانی برای اندازه‌گیری اخلاق و شرافت انسانی نیز می‌شود. البته جای تعجب است از وزیر محترم خارجه که خود گفت‌وگوهایش را با این اصل مهم آغاز می‌کند که: «در دنیای امروز نمی‌توانید مخاطبان خودتان را انتخاب کنید... به خصوص وقتی درگیر مذاکرات هستید باید بپذیرید دیپلمات باید ظرافت‌هایی را رعایت کند... یکی از آنها این است که طرف مقابل نباید همه پس پرده‌ها را بداند.» اما در ادامه گفت‌وگو به آن پایبند نمی‌ماند.

یادداشت:
بهناز بستان‌دوست

گوینده رادیو

مزایای برنامه‌های رادیویی

برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی که به نقد و بررسی ادبیات می‌پردازند، در تمام ادوار مخاطبان جدی را به خود جلب می‌کنند. در رادیو مخاطبانی وجود دارند که صرفا دوست دارند بشنوند و چنین مخاطبانی که در میان آنها افراد ادب‌دوست هم هستند، به برنامه‌های نقد و تحلیل ادبی نیاز دارند.

تجربه خودم از نویسندگی و اجرای برنامه «هزار توی داستان» بازتاب‌های خوب و نظرات مثبت مخاطب است. در این برنامه و در هر قسمت سعی کرده‌ایم به نقد و بررسی آثار یکی از نویسندگان شناخته شده بپردازیم.

در کلیت، برنامه‌های رادیویی مخاطبان خاص خود را دارند ولی به نظرم مهم‌ترین نقطه‌ضعف این برنامه‌ها به خصوص در بحث نمایش، تزلزل در نویسندگی است.

اگر کیفیت کارهای نوشته شده افزایش یابد و این متن‌ها خوب اجرا شوند، بر کیفیت کلی رادیو اثرگذار خواهدبود.

البته در رادیو با محدودیت‌هایی هم مواجه هستیم که برای هنرمندان چالش‌هایی را به وجود آورده‌است. با توجه به نوع و ساختار برنامه‌های موضوع محور، برنامه‌های رادیویی کیفیت بسیار بهتری نسبت به نمایش‌های رادیویی دارند.

در بخش نمایش‌های رادیویی، ممنوعیتی برای اجرای متن‌های خارجی وجود دارد که روی کیفیت نمایش‌های رادیویی تاثیرات سوئی داشته‌است.

برای ارتقای کار باید از نویسندگان مطرح تئاتر و سینما دعوت به همکاری کرد. با توجه به شرایط روزگار و رشد فناوری، مردم کمتر نسبت به رادیو توجه نشان می‌دهند ولی کم نیستند مخاطبان رادیو که در تمام فصول، همچنان در کنار این رسانه قدیمی هستند.

پخش «شب وصل» رادیو نمایش از کربلای معلی

برنامه «شب وصل» رادیو نمایش در ارتباط زنده با کربلای معلی مراسم شب‌های قدر را برگزار می‌کند.

به گزارش جام‌جم، برنامه «شب وصل» شامل دعای جوشن کبیر با نوای قاری و مداح اهل بیت حاج‌مهدی منصوری است که شب‌های قدر به صورت زنده از کربلای معلی روی آنتن رادیو نمایش می‌رود. همچنین مراسم قرآن بر سر گرفتن نیز از حرم حضرت امام حسین(ع) پخش می‌شود. «شب وصل» به تهیه‌کنندگی محسن جواهری، گویندگی رضا خضرایی در استودیو رادیو نمایش، مداحی حاج‌مهدی منصوری از کربلا، کارشناسی احمد شفازاده و هماهنگی علیرضا بهروش از ساعت ۲۳ تا ۳۰ دقیقه بامداد به صورت مستقیم و زنده از کربلای معلی و حرم امام حسین(ع) روی آنتن رادیو نمایش می‌رود.

ببینید و بشنوید

شبکه دو	
۶:۴۰	دست‌ها و نشانه‌ها
۱۲	آئینه خانه
۱۳:۲۰	ایوان بهشت (سخنرانی استاد انصاریان)
۱۷:۳۰	به روایت تاریخ
۱۸	مسابقه محاکات
۲۳:۱۵	ویژه‌برنامه شب‌های قدر
شبکه سه	
۲:۴۵	ماه من
۱۳:۳۰	سمت خدا
۲۲:۱۵	در آستان خورشید (ویژه برنامه شب قدر)
شبکه چهار	
۳:۳۰	سحوری (ویژه‌برنامه سحرگاهی)
۷:۳۰	مدرسه تلویزیونی ایران
۱۲:۳۰	مسابقه «بعد چهار»
۱۸:۳۰	زندگی پس از زندگی
۲۰:۳۰	کابینه
۲۲	سوره: گفت‌وگوهای تخصصی پیرامون قرآن و زندگی، قرآن و سیاست، قرآن و موسیقی، قرآن و سینما، قرآن و تئاتر و قرآن و شعر
شبکه پنج	
۶:۰۵	محله ما
۱۱:۱۰	شهرآرا
۱۴:۴۵	تنها مسیر (سخنرانی حجت‌الاسلام پناهیان)
۱۸:۱۵	در شهر
۲۱:۱۵	عشق یعنی
۲۲:۳۰	ویژه‌برنامه شب قدر
شبکه افق	
۱۶	انارستان
۱۸	عصر شیرین
۱۹	چشمه
۲۰:۳۰	مرزهای عاشقی
۲۱	سخنران مشهور
۲۲	جهان‌آرا
شبکه آموزش	
۷:۰۵	هفت رنگ
۷:۴۰	آموزش ورزش
۱۳:۴۵	دکتر سلام
۱۵:۴۵	پارسی بان: این برنامه با هدف حفظ و ترویج زبان و ادب فارسی به مناسبت رویدادهای مرتبط با زبان و ادب فارسی به موضوعات و رویدادهای این حوزه می‌پردازد.
۱۹:۱۵	رویش
۲۰:۳۰	هفت آسمان
۲۱:۳۰	مشاعره علوی
شبکه سلامت	
۶:۱۰	ضربان
۹	مادر، کودک، تندرستی
۱۳:۱۵	مثبت سلامت: با هدف اطلاع‌رسانی، آموزش، فرهنگسازی و ایجاد ارتباط مؤثر با مخاطبان به صورت زنده هر روز در شش بخش مجزا روی آنتن می‌رود.
۱۳:۴۵	دوربین سلامت
شبکه‌های رادیویی	
۶:۲۰	رادیو اقتصاد / رفیق خوشبخت ما
۱۰	رادیو ایران / جارچی
۱۰:۳۵	رادیو تهران / بازار تهران
۱۳:۲۰	رادیو جوان / سوال از شما، پاسخ از قرآن
۱۵	رادیو سلامت / پاسخگو
۱۸	رادیو صبا / نوآهنگ
۱۹:۵۲	رادیو گفت‌وگو / ماه باران